

Kommissionens arbetsprogram 2021

2020/21:FPM30

Statsrådsberedningen

2020-11-11

Dokumentbeteckning

COM(2020) 690 final

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén om kommissionens arbetsprogram 2021 - Ett livskraftigt EU i en känslig omvärld

Sammanfattning

Kommissionens arbetsprogram 2021 går under titeln *Ett livskraftigt EU i en känslig omvärld*. I arbetsprogrammet för 2021 presenteras 44 nya initiativ, 50 prioriterade pågående förslag, 14 förslag som dras tillbaka och 41 förslag som ingår i s.k. REFIT-åtgärder. Programmet är det andra som presenterats av den sittande kommissionen och bygger både på ordförande Ursula von der Leyens första tal om tillståndet i unionen och hennes sex politiska riktlinjer.

Regeringen välkomnar i stort den nyttillträdde kommissionens arbetsprogram för 2021 då det ligger i linje med inriktningen från den strategiska agendan och regeringens prioriteringar inför lagstiftningsperioden 2019–2024.

Covid-19-pandemin har tydligt visat vikten av samarbete inom EU. För EU:s återhämtning anser regeringen att det är särskilt viktigt att kommissionen säkerställer den inre marknadens funktion och främjar handel. Regeringen ser särskilt positivt på arbetet med den gröna och digitala omställningen.

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionens årliga arbetsprogram anger de politiska prioriteringar och planerade åtgärder som planeras inför det kommande året. Kommissionen presenterade sitt arbetsprogram för 2021 den 19 oktober 2020.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionens arbetsprogram 2021 går under titeln *Ett livskraftigt EU i en känslig omvärld*. Det innehåller målen för kommissionens arbete under det kommande året, och bygger både på ordförande Ursula von der Leyens första tal om tillståndet i unionen och hennes sex politiska riktlinjer¹. Arbetsprogrammet är indelat efter dessa sex punkter. Kommissionens arbetsprogram för 2021 är också nära knutet till den europeiska återhämtningsplanen med återhämtningsinstrumentet Next Generation EU samt långtidsbudgeten för 2021–2027. Covid-19-pandemins påverkan på EU nämns löpande inom de respektive politiska riktlinjerna, och kommissionen anger att föreliggande arbetsprogram både fokuserar på att klara av krisen och att börja dra lärdomar från den. Arbetsprogrammet för år 2021 innehåller även initiativ som planerades inför 2020 men som flyttades fram på grund av pandemin.

1.2.2 De politiska riktlinjerna

1.2.2.1 En europeisk grön giv

Inom den europeiska gröna given kommer kommissionen bland annat att lägga fram paketet Fit for 55 för att minska koldioxidutsläppen med minst 55% till år 2030, jämfört med år 1990. Paketet kommer att omfatta ett brett spektrum av förbättringsområden som exempelvis förnybara energikällor och energieffektivitet samt markanvändning och handel med utsläppsätter. Kommissionen kommer också att föreslå en koldioxidjusteringsmekanism för att minska risken för koldioxidläckage och en utvidgning av det europeiska systemet för utsläppshandel till att bland annat omfatta flyg- och sjöfartssektorerna. Förslag om att införliva intäkter från dessa båda system i systemet för EU:s egna medel kommer också att läggas.

¹En ambitiösare union – Min agenda för Europa, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/political-guidelines-next-commission_sv.pdf

Vidare kommer kommissionen att presentera åtgärder för smart och hållbar transporter, bland annat en revidering av förordningen om unionens riktlinjer för utbyggnad av det transeuropeiska transportnätet (TEN-T). Dessutom kommer kommissionen att föreslå åtgärder för att genomföra EU:s handlingsplan för den cirkulära ekonomin, strategin för biologisk mångfald för år 2030 samt strategin från jord till bord.

1.2.2.2 Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern

I arbetsprogrammet anger kommissionen att man kommer att lägga fram en plan med tydliga digitala mål för år 2030 vad gäller uppkopplingar, färdigheter och digitala offentliga tjänster. Arbetet kommer att följa de centrala principerna om rätten till integritet och digital uppkoppling, yttrandefrihet, ett fritt flöde av data samt IT-säkerhet. Kommissionen ämnar vidare att presentera lagförslag om artificiell intelligens relaterat till frågor som säkerhet, ansvar, grundläggande rättigheter och data. I arbetsprogrammet anges också att kommissionen vill reglera krav på datahantering för att säkerställa att medborgarnas och företagens data delas på ett lämpligt sätt.

Kommissionen kommer vidare att föreslå ett initiativ för en ny europeisk e-legitimation samt fortsätta sitt arbete med att se över konkurrensreglerna för att säkerställa att de är lämpade för digitaliseringen av ekonomin. Vidare kommer kommissionen, om en internationell överenskommelse uteblir, att under 2021 föreslå en digital avgift och att intäkter från denna avgift införlivas i EU:s system för egna medel. Inom det digitala området nämns även att kommissionen kommer att uppdatera EU:s nya industristrategi, för att beakta effekterna av covid-19, samt presentera ett lagstiftningsförslag för att förbättra arbetsvillkoren för plattformsarbetstagare.

1.2.2.3 En ekonomi för människor

För att säkerställa att hälsokrisen och den nuvarande ekonomiska krisen inte leder till en social kris kommer kommissionen att lägga fram en handlingsplan för att till fullo genomföra den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Kommissionen kommer också att presentera en ny så kallad europeisk barngaranti som säkerställer tillgången till grundläggande tjänster så som hälso- och sjukvård och utbildning för alla barn.

Kommissionen anger också att framsteg bör göras i arbetet med kapitalmarknadsunionen och bankunionen. Som en del i detta arbete kommer

kommissionen att se över EU-ramverket för krishantering av banker, vidta åtgärder för att stimulera gränsöverskridande investeringar i EU och stärka kampen mot penningtvätt. Kommissionen kommer också att föreslå lagstiftning om hållbar bolagsstyrning.

1.2.2.4 Ett starkare Europa i världen

Kommissionen anger i arbetsprogrammet att de ämnar garantera ett säkert och tillgängligt vaccin för alla och att föreslå ett gemensamt meddelande om en förstärkning av EU:s bidrag till regelbaserad multilateralism. Kommissionen kommer också att fortsätta prioritera Europas östra och södra område samt västra Balkan och Afrika. Vidare kommer kommissionen att föreslå ett meddelande om Arktis för att uppdatera EU:s policyer gentemot regionen.

För att säkra stabilitet och fred i konfliktområden kommer kommissionen att presentera en ny strategi för att stödja nedrustning, demobilisering och återanpassning av före detta kombattanter. För att utforska nya sätt att samarbeta med EU:s partnerländer och andra donatorer kommer kommissionen att presentera ett meddelande om EU:s humanitära bistånd.

1.2.2.5 Främjande av vår europeiska livsstil

Inom ramen för ambitionen att främja den europeiska livsstilen ämnar kommissionen att bygga en starkare europeisk hälsounion samt inrätta en ny europeisk myndighet för avancerad biomedicinsk forskning och utveckling. Som ett led i att dra lärdomar av covid-19-pandemin vill kommissionen också lägga fram en ny Schengenstrategi för att bevara och förbättra den fria rörligheten för personer.

Vidare nämner kommissionen att den kommer fortsätta arbetet med den nya migrations- och asylpakten och dessutom följa upp den med bland annat förslag som rör laglig migration. Kommissionen kommer också att fortsätta att stärka säkerhetsunionen, främst genom åtgärder för att bekämpa terrorism, organiserad brottslighet och hybridhot. Dessutom kommer kommissionen att presentera en strategi för att bekämpa antisemitism, som en följd av det ökade antisemitiska våldet.

1.2.2.6 En ny satsning på demokrati i Europa

Kommissionen kommer att fortsätta sitt arbete för att bygga en jämlik union och kommer att lägga fram nya strategier för barns rättigheter och för att stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning. Förutom att fortsatt vara engagerad i Istanbulkonventionen kommer kommissionen också att presentera ett förslag för att bekämpa könsrelaterat våld. Kommissionen ämnar också föreslå att alla slags hatbrott och hatpropaganda ingår i förteckningen över EU-brott.

Som ett led i satsningen på demokrati i Europa vill kommissionen föreslå tydligare bestämmelser för finansieringen av europeiska politiska partier och jobba för att skydda journalister och det civila samhället mot rättegångsmissbruk. Kommissionen kommer också att utveckla en långsiktig vision för landsbygdsområden.

Det kommande meddelandet om bättre lagstiftning ämnar att bland annat förenkla regleringar och minska bördan av densamma, främst genom att införa en ”en in en ut” princip. Kommissionen anger i arbetsprogrammet att Fit for Future-plattformen kommer att hjälpa kommissionen i detta arbete. Kommissionen ämnar också öka EU-rättens effektiva genomslag, främst vad gäller frågor som den inre marknaden, skyddet av försörjningskedjor inom livsmedel och sjukvårdsutrustning, medborgarnas rättigheter och att leverera den europeiska gröna given.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Inte aktuellt. Meddelandet utgör inte bindande lagstiftning.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Eventuella kostnader som förslagen kan leda till för den nationella budgeten ska finansieras i linje med de principer om neutralitet för statens budget som riksdagen beslutat om (prop. 1994/95:40, bet. 1994/95FiU5, rskr. 1994/95:67). Utgiftsdrivande åtgärder på EU-budgeten behöver finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen (MFF).

Kommissionen har inte presenterat någon jämförbarhetsanalys i meddelandet.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar i stort kommissionens arbetsprogram för 2021 då det ligger i linje med inriktningen från den strategiska agendan och regeringens

prioriteringar inför lagstiftningsperioden 2019–2024. Flera av förslagen kan komma att behandlas under kommande svenskt ordförandeskap i EU:s ministerråd under våren 2023.

Den rådande covid-19-pandemin står i fokus för nästa års arbetsprogram. Flera initiativ är direkt kopplade till pandemin, bland annat förslaget om en hälsounion och ny myndighet för biomedicinsk avancerad forskning och utveckling. Covid-19-pandemin har tydligt visat vikten av samarbete inom EU. Regeringen anser att det är viktigt att det fortsatta arbetet med att begränsa spridning av covid-19 vilar på vetenskaplig grund och att åtgärderna är effektiva, proportionerliga, går att genomföra i praktiken och beaktar ett effektivt och välavvägt användande av resurser i detta extraordinära läge.

För EU:s återhämtning anser regeringen att det är särskilt viktigt att kommissionen säkerställer den inre marknadens funktion och främja handel samt att återhämtningen är hållbar.

När det gäller initiativ som ligger inom ramen för den europeiska gröna given ser regeringen positivt på den stora satsning som görs på miljö- och klimatfrågorna. Genom förslagen inom ramen för paketet Fit for 55 har EU möjlighet att visa ett globalt ledarskap i klimatarbetet. Regeringen anser att det är centralt att EU:s klimatmål och åtgärder är i linje med Parisavtalets 1,5-gradersmål och vetenskapen.

Gällande de digitala satsningarna är det positivt att kommissionen i början av nästa år avser att presentera plan med konkreta digitala mål för år 2030. EU kan bidra med att stödja innovation, utvecklingen av 5G/6G och främja ett större utbyte av data inom EU och globalt. När det gäller förslaget om en digital avgift måste en sådant förslag analyseras noggrant innan ställning tas. Generellt sett är dock Sverige fortsatt negativ till att ytterligare befogenheter på skatteområdet flyttas till EU och är därför motståndare till att använda skatter som nya egna medel i EU-budgeten. Detta gäller särskilt de direkta skatterna och skatter som inte har införts i svensk rätt. Den uppdaterade industristrategin bör stärka EU:s konkurrenskraft genom fokus på grön och digital omställning, en väl fungerande inre marknad och öppen handel.

På det ekonomiska området välkomnar regeringen att arbetet med kapitalmarknadsunionen och bankunionen drivs vidare. Frågan om ett eventuellt svenskt deltagande i bankunionen har nyligen utretts på uppdrag av regeringen och är en fråga som kräver noggranna överväganden. Regeringen följer därför aktivt diskussionen om bankunionens utveckling. Regeringen anser att det är angeläget med fortsatta reformer på området bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism. Beträffande handlingsplanen för genomförandet av pelaren för sociala rättigheter är det främst genom den europeiska terminen som pelaren bör genomföras. Fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna i den europeiska terminen bör även fortsättningsvis respekteras.

EU är vår viktigaste utrikespolitiska arena. Regeringen delar kommissionens bild om vikten av en regelbaserad världsordning och globalt och multilateralt samarbete. EU ska vara en stark röst för fred, demokrati och mänskliga rättigheter, inte minst för att motverka antidemokratiska krafter. Flera av initiativen för att främja demokratin inom EU är särskilt positiva så som att stärka barns rättigheter och en strategi för att stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning samt förbättra domstolarnas samarbete.

Det är viktigt att fortsätta arbetet med att komma överens om en gemensam migrations- och asylpolitik. Regeringen välkomnar vidare förslagen om att stärka säkerhetsunionen för att möta hoten från terrorism, it-brottslighet och annan grov gränsöverskridande brottslighet.

Kommissionen behöver genomföra arbetsprogrammet genom välgrundade konsekvensanalyser och att jämställdhetsperspektivet ska genomsyra arbetet.

Varje enskilt initiativ som presenteras måste dock bedömas och beredas på sina egna meriter när förslagen väl lagts. Regeringen kommer därför att få anledning att återkomma till riksdagen allt eftersom de enskilda lagstiftningsinitiativen presenteras.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Kommissionens arbetsprogram har inte sänts på remiss.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Inte aktuellt då förslaget endast utgör ett övergripande meddelande.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Inte aktuellt då förslaget endast utgör ett övergripande meddelande.

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Kommissionen kommer att inleda samtal med Europaparlamentet och rådet för att upprätta en gemensam förteckning över gemensamma prioriteringar som parlamentet och rådet är eniga om att vidta åtgärder för. Kommissionen nämner också i årets arbetsprogram att ett led i att realisera programmet är att börja diskutera Framtidskonferensen.

4.2 Fackuttryck/termer

REFIT- Kommissionens program om lagstiftningens ändamålsenlighet och resultat. Målet är att förenkla EU-lagstiftningen och minska kostnaderna för att följa den. Den är tänkt att bidra till ett tydligt, stabilt och förutsägbart regelverk som stödjer tillväxt och nya jobb.